

## خود کفایی در طراحی لباس بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب

مریم مقیمی<sup>1</sup>

سیده الهام حسینی امین<sup>2</sup>

### چکیده:

پوشاک از نیاز های اولیه و اساسی بشر محسوب می شود، درست مانند خوراک، امنیت و غیره، مدل پوشاک اثرات بسیار بهداشتی، اجتماعی و اخلاقی در زندگی انسان دارد. مخصوصاً در زمان ما که پوشاک نماد تفکر و اعتقاد پوشنده ی آن می باشد. خداوند در قرآن و سوره احزاب به پیامبر می فرماید: «ای پیغمبر به زنان و دخترانت و زنان مومنین بگو چادرهای خود را بپوشند این کار بهتر است برای آنان تا آن که (اهل عصمت و تقوا) شناخته شوند و مورد آزار و اذیت (مردان مزاحم و هوسران) قرار نگیرند، ....»<sup>3</sup>.

در این پژوهش در مورد خود کفایی در طراحی لباس با توجه به بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در بیانیه گام دوم انقلاب پرداخته شده است. در این پژوهش از روش توصیفی- تحلیلی استفاده شده است، اطلاعات لازم به شیوه کتابخانه ای و اسنادومدارک و بانک های اطلاعاتی استخراج شده است. با توجه به مدلهایی که در جامعه است و متناسب با ارزشهای، جامعه اسلامی ایرانی نیست. ضرورت فعالیت در این زمینه بسیار با اهمیت است.

هدف از این مطالعه، ارائه مدل های متناسب با جامعه اسلامی و فرهنگ ایرانی می باشد.

کلید واژه: حجاب، خود کفایی، طراحی، مد گرایی، مد غربی، مد، مدل لباس

### مقدمه:

پوشاک یکی از نیاز های مهم انسان هست، بشر از ابتدای خلقت تا کنون به دنبال این بوده که خود را بپوشاند نوع پوشش در این چند قرن تغییرات زیادی در مدل های لباس رخ داده است ولی در چند سال اخیر متأسفانه دول مختلف نقش بسیار پر رنگی در نوع پوشش داشته اند، عدم توجه به این امر مهم باعث شده که متأسفانه مدهای غربی وارد جامعه

1. طلبه سطح دو، حوزه فاطمه معصومه (سلام الله علیها) زاهدان -09155979527-maryammoghimi730@gmail.com

2. طلبه سطح سه، تفسیر و علوم قرآن، حوزه فاطمه معصومه (سلام الله علیها) زاهدان-09158555396-elhamseyedeh22@gmail.com

3. سوره احزاب، آیه 33

شود؛ که این مدلها زمینه ساز فساد در جامعه اسلامی شده است. پس با توجه به این نیاز ما باید بکوشیم تا در طراحی لباس، به خود کفایی برسیم.

با توجه به سخنرانی های مقام معظم رهبری «حفظه الله» در چند دهه اخیر و به ویژه در بیانته گام دوم انقلاب ایشان در زمینه مد و پوشش آقایان و بانوان مواردی را متذکر شده اند، که متأسفانه دولت های وقت و حتی خود مردم به این امر مهمکتر پرداخته اند.

متأسفانه مد ها و مدلهایی که بازار را اشباع کرده در شأن یک زن و مرد ایرانی نیست. یک آقا و خانم متدین باید ساعت ها زمان بگذارد تا بتوانند لباس مناسب، با سلیقه خود پیدا کنند. گاهی چون لباس مناسب نمی یابند باید پارچه به خیاط بدهند تا لباس مناسب را برای شان بدوزند؛ زن و مرد اعم از مسلمان و چه غیر مسلمان، لباس شان باید مناسب با مذهب و فرهنگ باشد وگرنه مشکلاتی را به دنبال خواهد داشت.

امروزه نوع پوشش می تواند گویای فرهنگ و تمدن هر ملت باشد. زیرا لباس نشان دهنده ی سطح فکر مردمان جامعه است. ولی متأسفانه با نوع لباس های موجود در ویتترین ها و پوشش جامعه، افراد به سمت و سویی می روند که در شأن ایران و اسلامی نیست؛ پس باید بکوشیم، تا مدلهایی را طراحی کنیم که فقط مخصوص کشور خودمان باشد، که بتوانیم در جامعه بین الملل حرفی برای گفتن داشته باشیم. مدل های لباس رسمی و غیر رسمی باید طوری طراحی شوند که هم شأن اجتماع و هم خانواده در آن در نظر گرفته شود. با توجه به این امر مهم و ضرورت فعالیت و پژوهش در زمینه طراحی لباس بسیار مهم و با اهمیت است. ان شاء الله که بتوانیم گامی در این زمینه برداریم و باعث شادی امام زمان «عج الله تعالی قرجه الشریف» روحی فدا و مقام معظم رهبری «حفظه الله» بشویم.

#### پیشینه:

در ایران طراحان لباس که تعداد شان هم زیاد هست، متأسفانه دانسته یا ندانسته از مدل های غربی تقلید می کنند و این باعث مشکلاتی برای افراد شده است، خوشبختانه طراحانی هم هستند که شوونات جامعه را در نظر گرفته و مدل های مناسب طراحی می کنند، در این زمینه مقاله های زیادی نوشته شده که به چند تا اشاره می کنیم.

1. «طراحی لباس ملی با الهام از پوشاک سنتی مردم خراسان جنوبی» - این مقاله در تاریخ 16/اسفند/1394 نوشته شده-نویسندگان این مقاله: آرزو پایدار-بهمن نامور مطلق-فاطمه محجوبی

در این مقاله در مورد لباس های سنتی مردمان خراسان جنوبی است و با توجه به لباس های سنتی، مدل های جدید طراحی کردند.

2. «ظرافت پوشاک سنتی به منظور طراحی مد لباس؛ مطالعه موردی آذربایجان شرقی»-این مقاله در تاریخ، 17/تیر/1398 نوشته شده -نویسنده این مقاله: پروین بابایی و فاطمه اکبری

در این مقاله در مورد لباس مردمان آذربایجان شرقی سخن به میان آمده و همین طور از لباس ها و شکل های مختلف لباس در میان قوم های شهری و روستایی و عشایر گفته شده است. مثل تومان که دامن بلند تا مچ می باشد و با پارچه ابریشمی و گلدار دوخته می شده؛ کوردو لباس زنانه جلیقه مانند که نوع ضخیم آن در زمستان استفاده می کردند...

این مقاله ها در مورد لباس استان ها خاص نوشته شده، ولی در این مقاله در مورد خودکفایی در طراحی لباس با توجه به بیانات مقام معظم رهبری پرداخته شده تا یک لباس رسمی مخصوص مردان و زنان کشور خودمان طراحی کنیم.

#### مفهوم شناسی:

طراحی: آنکه طرح افکند، گرده ریزی بی رنگ گر، نقاشی که طرح و گرده صورتی را ترسیم کند، خیاطی ماهر که طرح جامه ها را می ریزد.<sup>1</sup>

چادر: (بضم، یا فتح دال)بالا پوش که زنان رو سر می اندازند و تمام اندام آنها را می پوشاند<sup>2</sup>

1. فرهنگ معین، یک جلدی، ص 559

خودکفایی: مترادف استغنا، بی‌نیازی، خود بسندگی

متضاد خود کفایی: نیازمندی

خودکفایی وضعیتی که در آن، فرد یا گروه، اتکایی به خارجی‌ها ندارند.

خودکفایی اقتصادی به این معناست که هیچ مبادله‌ای بین فرد یا گروه با دیگران صورت نمی‌گیرد... خود کفایی در طراحی لباس اینکه ما بدون توجه به مد لباس‌های غربی، مدهایی طراحی کنیم متناسب با کشور خودمان باشد.<sup>3</sup>

مد: روش و طریقه که طبق ذوق و سلیقه اهل زمان، طرز زندگی، لباس پوشیدن و غیره را تنظیم کند، باب، روز، آیین.<sup>4</sup>

پوشش:

وقتی سخن از پوشش به میان می‌آید، اولین چیزی که در ذهن هر فرد نقش می‌بندد، واژه «لباس» است. پوشش چیزی است که چیز دیگر را بپوشاند. از این رو، پوشش را به مخفی کردن و پنهان ساختن نیز معنا کرده‌اند. بر این اساس، می‌توان گفت گستره پوشش به گستردگی عالم خلقت است و دامنه‌ی آن از عالم هم فراتر می‌رود؛ به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد هر چیزی در عالم وجود دارد، پوششی برای خود دارد.

در ادبیات عرب، پوشش را ستر و غطاء و لباس می‌گویند، همچنین از واژه «حجاب» به عنوان پرده و پوشش غالباً برای زنان است و به ایشان اجازه می‌دهد تا از پشت آن، جهان خارج بنگرند «خمار» و «جلباب» نیز دو واژه دیگر است که در ادبیات عرب در این زمینه به کار رفته است و گویا دو نوع پوشش زن است.

«خمار» به معنای پرده‌ای است که سر زن را می‌پوشاند؛ پوششی بلندتر از روسری که از آن به «مقنعه» یاد می‌شود. اما «جلباب» به ملحفه بلند گفته می‌شود که زن، خودش را در آن می‌پیچد در قرآن کریم با اشاره به واژه «خمار» آمده است؛<sup>1</sup>

وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرٍ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ<sup>2</sup>

یکی از اصلی‌ترین لباس بانوان در عصر حاضر، چادر است، آن عبارت است از پارچه‌ای که زنان برای پوشاندن چهره و دست‌ها و دیگر اعضا و لباس‌های خود را می‌پوشند.<sup>2</sup>

اهمیت پوشش سرتاسری

نوع پوشش اینقدر مهم هست که خداوند متعال در قرآن، آیه‌ای مخصوص بر پیامبر نازل کرد و در این مورد روایات زیادی از معصومین علیه السلام بیان شده است که به آن اشاره می‌کنیم.

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزَوِّجَكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)

خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «ای پیغمبر به زنان و دخترانت و زنان مومنین بگو تا چادرهای خود را بپوشند این کار بهتر است برای آنان تا آنکه (اهل عصمت و تقوا) شناخته شوند و مورد آزار و اذیت (مردان مزاحم و هوسران) قرار نگیرند، و همانا خداوند بخشنده و مهربان است».<sup>3</sup>

2. فرهنگ عمید، ص 392

3. فرهنگ فارسی آموز دهخدا،

4. فرهنگ عمید، ص 935

1. سوره نور، آیه 31

2. المنجد، لوئیس مآلوف

3. سوره احزاب، آیه 33

4. مکارم اخلاق، حسن بن فضل طبرسی

5. کافی، محمد بن یعقوب کلینی

عن امام محمد باقر (علیه السلام) : «فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ مَا: أَنْ خَمَارَهَا إِلَّا هَكَذَا وَ أَوْماً بَيِّدَةً إِلَى وَسْطِ عَضْدِهِ وَ مَا اسْتَنْتَنِي أَحَدًا»

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) فرمود: «همانا حضرت فاطمه (سلام الله علیها) سرور همه زنان اهل بهشت، مقتعه اش تا وسط بازوهای دستش می افتاد و کسی از این قاعده مستثنی نیست (یعنی همه ی زنان مسلمان باید از آن حضرت تبعیت نمایند)»<sup>4</sup>.

عن امام صادق (علیه السلام): «لَا يَصْلُحُ لِلْمَرْأَةِ الْمُسْلِمَةِ أَنْ تَلْبَسَ مِنَ الْخُمْرِ وَ الدُّرُوعِ مَا لَا يُؤَارِي شَيْئاً»

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمود: «جایز نیست زن مسلمان مقتعه یا روسری و پیراهنی بپوشد که بدنش را نپوشاند (ورنگ بدنش را نشان بدهد)»<sup>5</sup>.

بنابراین با توجه به آیات قرآن و روایات ائمه (علیه السلام) پوشش در سیره ائمه (علیه السلام) حائز اهمیت می باشد.

### فلسفه پوشش

امروزه، پوشش و حجاب به واسطه موج گرایی به پوشش، متضمن پیوند های پیچیده علایق و باورهای فردی و سیاسی و مذهبی است. پوشش برای بسیاری، نماد آشکاری از ایمان و عقیده شخصی آمیخته با مسائل دینی و فرهنگی است و برای بسیاری دیگر، مبارزه ای سیاسی و عبادی علیه وضع موجود به هر صورت پوشش هر چه باشد، به مانند سایر تکالیف و وابسته به اصول اسلام، تکلیف است این تکلیف مشخص می کند چگونه باید زیست و برای تقرب به خدای خویش باید این تکالیف را رعایت کرد.

### آرامش روانی:

از جمله فلسفه های پوشش، ایجاد آرامش روانی در جامعه است در نتیجه این آرامش، تحریک جنسی در جامعه به وجود نخواهد آمد. امروزه در غرب ثابت شده است که نداشتن پوشش مناسب و آزادی معاشرت های بی بندوبار میان زن و مرد، هیجان ها و التهاب های جنسی را فزونی می بخشد غریز جنسی، غریزه ای نیرومند، عمیق و دریا صفت است که هر چه بیشتر اطاعات شود سرکش تر می شود.

یکی از دلایل مهم پوشش در بُعد خانوادگی اختصاص یافتن لذت های جنسی به محیط خانواده و در چهار چوب ازدواج مشروع است. این، باعث پیوند و اتصال قوی تر زن و شوهر در نتیجه، استحکام بیشتر کانون خانواده می شود. برعکس، بی حجابی و بد حجابی باعث انهدام نهاد خانواده است.<sup>1</sup>

دکتر حداد عادل در کتاب نفیس فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی می نویسد:

«در جامعه ای که برهنگی بر آن حاکم است، هر زن و مرد همواره در حال مقایسه است؛ مقایسه ی آنچه ریشه ی خانواده را می سوزاند این است که این مقایسه، آتش هوس را در زن و شوهر، مخصوصاً شوهر، دامن می زند زنی که بیست یا سی سال در کنار شوهر خود زندگی کرده است پیداست که اندک اندک بهار چهره اش شگفتگی خود را از دست می دهد و رو در خزان می گذارد. در چنین حالی که سخت محتاج عشق و مهربانی و وفاداری همسر خویش است ناگهان زن جوان تری از راه می رسد و در کوچه و بازار، اداره و مدرسه با پوشش نامناسب خود، به همسر او فرصت مقایسه ای می دهد و این، مقدمه ای می شود برای ویرانی اساس خانواده و بر باد رفتن امید زنی که جوانی خود را نیز بر باد داده است».

رعایت پوشش از زمینه هایی است که می تواند به افزایش آرامش روانی زن و مرد، کم شدن گناه و افزایش توانمندی اجتماعی آنان منجر شود. به تعبیر دیگر، آرامش روانی می تواند استهلاک قوا را در محیط اجتماعی کاهش دهد. از سوی دیگر، رعایت حجاب به کاهش اضطراب های ناشی از دغدغه های رقابت جویانه زنان با یکدیگر در مد گرایی و جلوه گری در محیط اجتماعی منجر می شود.<sup>2</sup>

### حراست از حدود الهی:

1. مسئله پوشش، حسن ابراهیم زاده

مسلماً رعایت دستور پوشش در اسلام، عدم امنیت نبوده است. به گفته شهید مطهری لاقلاً، علت منحصر و اساسی عدم امنیت نبوده است؛ زیرا این امر نه در آثار اسلامی به عنوان علت پوشش نبود و در عین حال امنیت فردی به واسطه ی زندگی خاص قبیله ای و بدوی وجود داشت؛ یعنی در زمانیکه در ایران نا امنی فردی و تجاوز ناموس به حد اعلی وجود داشت و پوشش هم بود، در عربستان این گونه تجاوز بین افراد قبائل وجود نداشت.

امنیتی که در زندگی قبیله ای وجود نداشت امنیت اجتماعی، یعنی امنیت گروهی بود و این گونه عدم امنیت هارا پوشش نمی تواند چاره نماید؛ به این معنا که قبیله ای به قبیله دیگر شبیه خون می زد.<sup>1</sup>

اگر فلسفه پوشش، محافظت در برابر سرما و گرما و نیز عفاف و حراست از کانون خانواده به شمار می رود، در بینش تو حیدی و فر هنگ اسلامی، فلسفه پوشش کامل، چیزی فراتر از این مؤلفه ها به شمار می رود فلسفه پوشش در اسلام، حراست از حدود الهی است.

در فلسفه پوشش، با محور های دیگر مواجه هستیم؛ چون: حفظ ارزش های انسانی (مانند عفت و حیا و متانت) در جامعه، مصونیت زنان در همه زمان ها و مکان ها، مبارزه باتهاجم فرهنگی غرب، هدایت و کنترل و بهر مندی صحیح و مطلوب از امیال و غرایز انسانی و تأمین و تضمین سلامت و پاکی نسل های آینده.<sup>2</sup>

مطالبی که ذکر شد نشان دهنده آن است که زن و مرد باید با لباس مناسب در اجتماع حاضر شوند و این نیازمند طراحان خبره در این زمینه می باشد که بنشینند و مدل‌هایی طراحی کنند که در شأن جامعه ما باشد وگر نه اساس خانواده بر هم می ریزد.

### سرآغاز مدگرایی غربی در ایران

با افول دوران صفویه و روی کار آمدن پادشاهان ناکار آمد و عیاش قاجاریه، روند خود باختگی و غرب زدگی در ایران آغاز گردید و به دنبال آن از نوع پوشش و آداب و رسوم غربیان نیز تقلید شد.

تاریخ ورود اولین مد غربی به دوران فتح علی شاه قاجار برمی گردد که پس از اشتغال ناگهانی شهرهای قفقاز به وسیله ارتش روسیه و عدم حمایت دولت انگلستان از ایران فتح علی شاه از فرانسه استقبال کرد و در فوریه 1807 میلادی در اردوگاه فینکن اشتاین بین ناپلئون و نماینده ایران میرزا محمد خان قزوینی عهد نامه ای بسته شد و طبق این معاهده طرف فرانسوی، که مخالف سیاست انگلیس بر ایران بود تعهد کرد سلاح های مورد نیاز ایران را تأمین کند و تعدادی افسر توپخانه و مهندس پیاده نظام برای تعلیم ارتش ایران بفرستد. همین امر، اولین پایه های غرب گرایی کشور را بنیان نهاد و به تدریج بر مهم ترین عنصر فرهنگی که لباس مردم ایران بود، تأثیر گذاشت.

ناپلئون «ژنرال گردان» و کارشناسان نظامی فرانسه را به ایران فرستاد تا به تجدید سازمان ارتش ایران بپردازند فرانسویها علاوه بر ایجاد کارخانه های توپ ریزی در اصفهان و تأسیس یک زراد خانه در تهران موفق شدند با همکاری عباس میرزا «نائب السلطنه فتح علی شاه» در مدت کوتاهی چهار هزار سرباز پیاده نظام با لباس یک شکل و به طرز اروپایی تربیت کنند.

پس از تغییر شکل لباس نظامیان ایران؛ افراد از اقشار و طبقات دیگر جامعه مایل گشتند که نظامیان ایرانی و اروپایی در پوشش تقلید کنند.

پولاک که از سال 1850 تا 1880 میلادی در ایران اقامت داشت، در این زمینه می نویسد «هر چند که روی هم رفته مد لباس شرقی ها به ندرت دچار تغییر و دگرگونی می شود و تقریباً می توان آن را ثابت انگاشت، گاهی از لحاظ رنگ و برش دگرگونی هایی در آن ها رخ می دهد. به ویژه در این دو دهه اخیر، با تماس بیشتر با اروپاییان تأثیر خود رابه

1. مسئله حجاب، مرتضی مطهری

2. مسئله پوشش، حسن ابراهیم زاده

2. فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، غلامعلی حداد عادل

جا گزارد. از آن هنگام نه تنها کوشش برای متحد الشکل کردن لباس نظامیان به عمل آورد بلکه این تماس در سروضع غیر نظامیان نیز مؤثر بوده و به این ترتیب بعضی از برش های اروپایی در نامه «رخت نظامی» رواج یافت.<sup>1</sup>

### اوج گیری مدگرایی غربی در دوران سلطنت پهلوی

با اتمام سلطنت قاجار و به سلطنت رسیدن رضا شاه واقدامات قلدرانه وی دز زمینه پوشش زنان و مردان و باز شدن دروازه های ایران به سوی فرهنگ مبتذل غربی توسط پهلوی، مدگرایی و تقلید از پوشش غربی در ایران به اوج خود رسید.

در نخستین سال های حکومت رضا خان، اولین حرکت منسجم برای تغییر در لباس ایرانیان، از سوی مجلس شورای ملی آغاز شد.

پارلمان در 29 بهمن 1301 شمسی کرد که همه کارکنان شهری اعضای کابینه و نمایندگان مجلس، در طول ساعات کاری باید کت و شلوار آبی رنگ بپوشند و کلاهی لبه دار موسوم به کلاه پهلوی بپوشند.

شش سال بعد یعنی سال 1307، قانون لباس یکسال شامل کت و شلوار اروپایی و کلاه لبه دار موسوم به کلاه پهلوی برای همه اقشار مردم که در مناطق آب هوایی مختلف زندگی می کردند بدون در نظر گرفتن این نکته که لباس هر منطقه گویای هویت اقوام مختلف ایرانی و از سوی متناسب با شرایط اقلیمی همان منطقه است، به تصویب رسید و به اجرا درآمد. در سال 1309 زمانی که دیکتاتوری رضاخان تصویب شده بود دولت ورود کلاه زنانه را آزاد اعلام کرد، که این اقدام می توانست نقش مؤثری در ترویج مد های غربی ایفا کند.

روند مدگرایی که با سلطنت رضا شاه شتاب گرفته بود در دوران محمدرضا پهلوی اوج بیشتری گرفت لذا می بینیم در دوره رضا خان که شروع تسری تجدد و مدگرایی به مردم عادی بود، با ایجاد مغازه های خیابان جمهوری و شکل گیری طبقه متوسط ایرانی در سال های بعد بحث مد داغ تر شد و مدی همچون هیپی گری<sup>2</sup> به عنوان اولین مد توسط جوانان ایرانی از غرب اقتباس شد.<sup>3</sup>

### بازگشت به مد بومی پس از انقلاب اسلام

به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی و تحولات بنیادین فرهنگی در اقشار مختلف جامعه بسیاری از مد های غربی به فراموشی سپرده شدند و جای خود را به مد های بومی داد که برخاسته از ارزش های والای انسانی بود.

این امر به ویژه در دوران جنگ تحمیلی نمود بیشتری پیدا کرد، به گونه ای که در طول سال های پس از انقلاب، نتها زمانی که نوعی مدگرایی خاص و انحصاری از پوشش بسیجی ها زمان جنگ و بعد از جنگ، در قالب افراد حزب الهی از نوعی آرایش موها، نوع محاسن و نوع لباسی که می پوشیدند در قالب یک مد در جامعه رایج گردید.<sup>4</sup>

با توجه به این که مد لباس بعد از انقلاب اسلامی به شکل بومی بازگشت و این سال ها ادامه داشت ولی متأسفانه بعد از هشت سال دفاع مقدس و آرام شدن جو کشور کم کم مد و مد گرایی در جامعه رواج یافت که در این مورد حضرت امام خامنه ای (حفظه الله) تذکر داد، ولی کسی به این امر جامع عمل نپوشاند، تا اینکه ما هم اکنون شاهد مد های غربی در کشور هستیم و این ضربه بزرگی بر استحکام خانواده است.

### بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در عرصه مد و لباس

1. کتاب مد و مدگرایی و جایگاه آن در سبک زندگی اسلامی، سید حسن موسوی
2. هیپی گری: هیپی ها، در زمان های قدیم در شهر سان فرانسیسکو، آمریکا زندگی می کردند، شاخصه های این جنبش، آتارشی بدون خشونت، دغدغه زیست محیطی، و طرد ماتریالیسم غرب است. هیپی ها در امور سیاسی صریح، ضد جنگ، و به لحاظ هنری در آمریکای شمالی و اروپا فعال ضد فرهنگ بر شمرده می شدند. سبک هنیانی و پر تحرک موسیقی هیپی ها که بیشتر تحت تأثیر مواد مخدر مانند ال اس دی ایجاد می شد، در مد لباس و هنر های ترسیمی، طرفدار یافت.
3. مد و مدگرایی و...، سید حسن موسوی،
4. همان

«شکل لباس، چه پوشیدن، چگونه پوشیدن و از کدام الگوی پوشش استفاده کردن، جزوه مصادیق و نمونه های بارز فرهنگ عمومی جامعه است که در مسیر زندگی و حرکت های آینده یک ملت در دراز مدت تأثیر دارد. هیچ دستگاه قدرتمندی، آن ها را اصلاح کند، نمی تواند در جامعه ای، علم و کار، تلاش و سعی، نوآوری و تعامل خوب و برادرانه، معرفت به انسان، طبیعت و تاریخ و راه های زندگی را ایجاد کند. این ها صفاتی است که در صدر اسلام، از یک جماعت کوچک، یک ملت عظیم و مقتدر درست کرد. در حقیقت آنچه در آغاز، از پیشرفت و ترقی برای انسان ها به وجود آمد، ناشی از همین فرهنگ اسلامی بود.»<sup>1</sup>

«ملت عظیم و مقتدر» حقیقت حقّه ای است که توسط اراده قوی و مسئولیت پذیر امام خمینی (رحمه الله علیه) و با اتکالی به باورهای عمیق مردم، امکان یافت؛ باورهایی که نهال نو پای آن دوران طلایی، با خون ابا عبدالله دگر بار ریشه گرفته و امامان یکی پس از دیگری، باغبانانش شدند اشک هارا چون آب، مایه حیات

آن معرفی کردند؛ و دست به دست، به صالحان پس از خود سپردند؛ تا آنکه باورها عمیق و قوی شد و صالحی از صالحان، امر نیابت عهده دار شد. همه چیز به مدد عنایت صاحب این امر حجه ابن الحسن العسکری (عج الله تعالی فرج الشریف)، سامان گرفت تا جهان دگر بار شاهد عظمت و اقتدار ملت و سپس امتی با فرهنگ کار آمد اسلامی باشد.

مقام معظم رهبری نیز به عنوان نقشه خوان بعدی این حرکت عظیم، عناصر متعددی را ترویج و بارور کردن نهال مذکور، مؤثر می دانند که از آن جمله، عرصه هویت بخش هنر و جایگاه مفعول مانده طراحی لباس در آن است. ایشان معتقدند:

«هنر زبان رسایی دارد. نه زبان علم، نه زبان معمولی و نه زبان موعظه، به رسایی زبان هنر نیست یکی از رازهای موفقیت قرآن، هنری بودن آن است. فوق العاد است؛ واقعاً آن وقت مردم را مسحور کرد، والا اگر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) بدون زبان هنری می نشست با مردم همین طور حرف می زد، البته عده ای علاقه مند پیدا می کرد، اما آن صاعقه، آن رعد و برق و آن توفان، دیگر به وجود نمی آمد. این هنر است که این کارها را می کند. آثار هنری این گونه است. یکی از چیزهای بسیار مهم در کارهای هنری که کمتر هم به آن توجه می شود، طراحی لباس است.»<sup>2</sup>

«بنده زمان ریاست جمهوری در شورای عالی انقلاب فرهنگی قضیه لباس ملی را مطرح کردم و گفتم بیایید یک لباس ملی درست کنیم؛ بالاخره لباس ملی ما که این کت و شلوار نیست، البته من با کت شلوار مخالف نیستم؛ خود من هم گاهی اوقات در ارتفاعات یا جاهای دیگر ممکن است کاپشن هم به پوشم؛ ایرادی هم ندارد. اما بالاخره این لباس ملی ما نیست. عرب ها لباس ملی خودشان را دارند، هندی ها لباس ملی خودشان اندلزیایی ها لباس ملی خودشان را دارند، کشور های گوناگون شرقی لباس های ملی خودشان را دارند، آفریقایی ها لباس ملی خودشان را دارند و در مجامع جهانی هر کس لباس ملی خودشان را دارد و افتخار هم می کنند. ما در جایی رییس جمهوری را دیدیم که لباس ملی اش عبارت بود از دامن! مرد بزرگ، دامن پوشیده بود! پاهای او لخت بود! یکی دامن حدود زانو و هیچ احساس حقارت هم نمی کرد. با افتخار تمام در آن جلسه شرکت می کرد، می آمد و می رفت و می نشست. این، لباس ملی اوست؛ ایرادی هم ندارد. ممکن است به نظر من و شما هیچ منطقی هم نداشته باشد، اما لباس آن هاست و آن را دوست دارند. من و شما ایرانی هستیم، لباسمان چیست؟ شما نمی دانید لباس مان چیست، البته من نمی گویم طراح این لباس حتماً باید برگردد به لباس پانصد سال قبل؛ ابداً، من می گویم بنشینید برای خودتان یک لباس طراحی کنید.»<sup>3</sup>

«ما طراح داریم، هنرمند داریم؛ بنشینید برای زنمان و مردمان، یک لباس درست کنند و آن را الگو قرار دهند؛ این کار می شود کرد.»<sup>2</sup>

ایشان همچنین تعریف و حدودی را در بحث گرایش جوانان به زیبا سازی و نوگرایی این گونه تبیین کردند که: «جوان از زیبایی و زیبا سازی خوشش می آید و دلش می خواهد که خودش هم زیبا باشد. این عیبی هم ندارد؛ یک امر طبیعی و قهری است؛ در اسلام هم منع نشده است، البته شاید مقوله نوگرایی مقدار تفاوت کند. نوگرایی امر عام تری است. آن چیز که منع شده، فتنه و فساد است.»

1. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر و مسئولان

2. بیانات مقام معظم رهبری به مناسبت هفته جوان

1. بیانات مقام معظم رهبری با جوانان

2. بیانات مقام معظم رهبری با اعضای صداوسیما

اگر به صورت افراطی به شکل مد پرستی در آید این به فساد خواهد انجامید. اگر این مقوله زیباسازی و رسیدن به سر وضع و لباس و امثال این ها، مشغله اصلی زندگی شود، انحراف و انحطاط است؛ مثل اینکه در دوره ای طاغوت، آن خانم های اعیان و اشرف، پشت میز آرایش می نشستند. فکر می کنید چند ساعت می نشستند؟ شش ساعت! این واقعیت دارد و ما خبر دقیق داشتیم که شش ساعت می نشستند! یک انسان این مدت برای آرایش صرف کند که می خواهد مثلاً به عروسی برود و موی سرش را یا صورتش را این طور درست کند! اگر کار به این شکل درآید، انحراف و انحطاط است؛ اما فی نفسه، رسیدن به سرو وضع و لباس، بدون اینکه در آن خودنمایی و تبرج باشد، عیبی ندارد.

در اسلام، تبرج ممنوع است. تبرج، یعنی همان خودنمایی زن در مقابل مردان، برای جذب و فتنه انگیزی این، این یک نوع فتنه است و خیلی اشکالات دارد. اشکالش فقط این نیست که دختر جوان، یا پسر جوان به گناه می افتند، این اولش است؛ شاید بتوانم بگویم کوچکترینش است؛ دنباله اش به خانواده می رسد.

چون خانواده با عشق زنده است. اصلاً بنای خانواده با عشق است. اگر این عشق، عشق به زیبایی، عشق به جنس مخالف- صد در صد جای دیگر تأمین شد، دیگر آن پشتوانه قوی ای که استحکام خانواده باید داشته باشد، از بین خواهد رفت و خانواده متزلزل می شود و به همین وضعی در می آید که متأسفانه در کشور های غربی هست؛ به خصوص در کشور های اروپای شمالی و آمریکا.»

«دشمنان اهداف فرهنگی هم دارند. به فرهنگ اسلامی کینه می ورزند و با آن عناد دارند. فرهنگ اسلامی آراء روشن فکران اروپا را به چالش کشیده و لیبرال دموکراسی را پرچم برافراشته غرب است، مورد تردید قرار داده است. فرهنگ اسلامی روح استقلال طلبی و رشادت را در جامعه بزرگ میلیاردری و چند صد میلیونی مسلمانان، ترویج می کند و این امر در حساس ترین منطقه دنیا از لحاظ استراتژیک منابع نفتی و زیر زمینی، شدت بیشتری دارد. فرهنگ اسلامی، این جامعه بزرگ را به فکر حیات مجدد خود انداخت است؛ بنابراین به آن کینه می ورزند و قصد کوبیدن آن را دارند.

در سال گذشته نیز، وقتی روستا و شهرهای افغانستان بر اثر موشک های آمریکایی ویران می شدند و ملت مظلوم افغانستان زیر بمباران آمریکایی دست و پا می زد، یک استراتژیست نظامی آمریکا گفت: اگر به جای این موشک ها، برای جوانان افغان لباس زیر زنانه و وسایل شهوت رانی و پوشش های سبک غربی و آمریکایی بفرستید، بدون مصرف این هزینه ها می توانید افغانستان را تصرف کنید و خرج تسلیحات در کیسه تان باقی می ماند! به جای بمب و موشک و راکت، سی دی های پورنوگرافی و منظره ها و ادبیات مهیج شهوت را میان آنها ترویج کنید، آن وقت کار برای شما آسان می شود.

این یک سیاست اساسی است. این امر را دست کم نگیرید. بیست میلیون دلار برای مبارزه یا ایران هزینه تعیین کردند. مگر می توان با صرف بیست میلیون دلار با ایران مبارزه و برآن ها غلبه کرد؟! آن ها میلیاردها دلار خرج می کنند و برایشان هم می ارزد.

«سیاست امروز، سیاست اندلسی کردن ایران است!»<sup>1</sup>

«هر ملتی باید اختیار تعیین فرهنگ، عادات و آداب مورد نظرش را داشته باشد.»<sup>2</sup>

دشمن با حربه های زیادی وارد کار شده تا ریشه خانواده ایرانی را بخشکاند و یکی از این راهها مدل لباس هست که با فرهنگ ما هم خوانی ندارد، متأسفانه این مدلها توسط طراحان، طراحی شده و خیاطها و تولیدیها این لباس ها را می دوزند و وارد بازار می کنند؛ بدون اینکه توجه به فرهنگ و ساختار جامعه داشته باشند و این مشکل بزرگی هست که دامن جامعه رو گرفته و زنان و مردان ما را دارن به بهانه مدلهای جدیدی که وارد بازار کردند به ابتذال می کشند و ما بی توجه به این امر در خانه نشسته ایم در حالی که دشمن 24 ساعته کار می کند. آیا وقت نرسیده ما هم در این زمینه بیشتر کار کنیم.

1. بیانات حضرت آقا با جوانان سیستان و بلوچستان

2. دیدار با زائران و مجاوران بارگاه ملکوتی علی بن موسی الرضا (علیه السلام)

3. بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارکنان صدا و سیما

«شاگردی کردن در علم به معنای تقلید کردن نیست؛ این نکته بسیار مهمی است. در زمان قاجاریه، اولین بار نشانه‌ها و نمودهای فرهنگ غربی وارد کشور شد؛ ایرانی‌های اعیان‌داری آن روز که اولین قشرهایی بودند که با اورپایی‌ها ارتباط برقرار کردند، نخستین چیزی که یاد گرفتند، دانش نبود؛ عادات و رفتار و نحوه معاشرت آن‌ها را یاد گرفتند. این خط اشتباه و خطا از همان جا ترسیم شد... چون آن‌ها به دلیلی باید چیزی به نام کروات دور گردنشان ببندند-که البته ما نمی‌گوییم شما چرا کروات می‌بندید؛ کروات مال آن‌هاست-آیا ما هم باید آن‌ها تقلید کنیم؟ منطق ما برای این کار چیست؟ چرا ما لباس و رفتار و آداب معاشرت و حرف زدن و حتی لهجه آن‌ها را تقلید کنیم؟»

این حرف اشتباه نشود با اینکه بنده بامد و تنوع و تحول در روش‌های زندگی مخالفم؛ نه خیر، مدگرایی و نوگرایی اگر افراطی نباشد اگر روی چشم و هم چشمی و رقابت‌های کودکانه نباشد، عیبی ندارد. لباس و رفتار و آرایش تغییر پیدا می‌کند، مانعی ندارد، اما مواظب باشید قبله‌نمای این مدگرایی به سمت اروپا نباشد؛ این بداست. اگر مدیست‌های اروپا و آمریکا در مجلاتی که مدها را مطرح می‌کنند؛ فلان‌طور لباس را برای مردان یا زنان خودشان ترسیم کردند، آیا ما اینجا، آن‌ها را تقلید کنیم؟ این بد است. خودتان طراحی کنید و خودتان بدوزید.»

«تهاجم فرهنگی غیر از تبادل فرهنگی است؛ غیر از گرفتن برجستگی‌ها و زبده‌گزینی از فرهنگ‌های دیگر است؛ یک وقت هست که یک انسان بامیل خود و بر طبق نیاز و اشتها و ضرورت زندگی اش یکی نوع غذا، یک نوع دارو یا ماده لازمی را انتخاب می‌کند و آن را داخل جسم خودش می‌کند؛ این گزینش است، که چیز خیلی خوبی است؛ اما یک وقت هست که یک نفر را که نه برای اوبه آن میل و اشتهایی دارد و نه برایش مفید است، به زور در حلقش می‌ریزند، یا به او تزریق می‌کنند؛ این نامطمئن است؛ این تهاجم فرهنگی است؛ همان کاری که باملت ایران در طول سال‌های متمادی کردند»<sup>1</sup>.

«در تبادل فرهنگی، هدف، بارور کردن فرهنگ ملی و کامل کردن آن است، آمادگی تهاجم فرهنگی، هدف، ریشه کن کردن فرهنگ ملی و از بین بردن آن است.»

تبادل فرهنگی در هنگام قوت و روزگار توانایی یک ملت انجام می‌گیرد، ولی تهاجم فرهنگی در دوران ضعف یک ملت است.

روشن‌فکری ایران، متأسفانه بیمار و وابسته متولد شد. چند نفری هم که آدم‌های خوبی بودند، گم شدند بقیه، وابسته بودند. کسی که به نفع فرهنگ غربی-یعنی در حقیقت، به نفع سلطه غرب بر ایران- و به نفع استعمار به وسیله انگلیس، در آن روز بزرگترین قدم را برداشت، رضاخان بود. شما ببینید این کارها در وضع امروز چقدر رسواست، که پادشاهی بیاید و یک باره لباس ملی یک کشور را عوض کند! این‌ها آمدند و یک باره گفتند: این لباس قدغن است! چرا؟ چون با این لباس نمی‌شود عالم شد! عجب! مابزرگترین دانشمندان مان-دانشمندان ایرانی که امروز آثارشان هنوز در اروپا تدریس می‌شود- با همین فرهنگ و در همین محیط پرورش یافتند. مگر لباس چه تأثیری دارد؟ این چه حرفی است؟! چنین منطق مسخره‌ای را مطرح کردند. لباس یک ملت را عوض کردند. چادر زنان را برداشتند، گفتند: «با چادر نمی‌شود که یک زن، عالم و دانشمند شود و در فعالیت اجتماعی شرکت کند». من سؤال می‌کنم؟ با برداشتن چادر، در کشور ما، چقدر زنان در فعالیت اجتماعی شرکت کنند؟! به مردان هم فرصت داده نمی‌شود؛ آن روز که زنان ایران وارد فعالیت اجتماعی شدند و کشور را با دو دست توانای خود، بلند کردند و مردان این کشور را به دنبال خودشان به میدان‌های مبارزه کشاندند، با همان چادر به میدان‌ها آمدند. چادر چه تأثیر منفی‌ای دارد؟ لباس چه تأثیری دارد در اینکه مانع شود از فعالیت یک زن یا یک مرد؟!»<sup>2</sup>.

«مفهوم تجدد نیز در کشور ما بیمار و معیوب و معلول متولد شد... در قاموس متجددین کشور ما «تجدد» به معنای تقلید از غرب بود. تقلید یعنی چه؟ یعنی شما بروید لباس کهنه کسی را بخرید و در روز عید به عنوان لباس نو تنتان کنید. تفکرات قرن نوزدهمی فرانسه و انگلیس و بقیه مناطق اروپا وارد ایران شد. صد سال از بروز این تفکرات گذشته بود، اشکالات و خدشه‌ها و نسخ‌ها و ردها فراوانی هم بر آن وارد شده بود؛ تازه آقایان متجدد ایرانی، آن روز رفتند سراغ همان تفکرات، همان روش‌ها و حتی همان منش‌های شخصیتی ظاهری؛ یعنی لباس پوشیدن، ریش گذاشتن، سبیل گذاشتن و

1. بیانات حضرت مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر و معاونین و رؤسای آموزش و پرورش سراسر کشور

2. بیانات حضرت مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجو

زلف گذاشتن. داگلاس نامی در یک گوشه فرهنگ پیدا شده بود و سیلش را به شکل خاصی اصلاح کرده بود؛ در ایران این سیل مُد شد! زمان جوانی ما، بیتل ها خط ریش کج می گذاشتند؛ جوان های ما بعد از آنکه از بروز چنین پدیده ای گذشته بود، از آن تقلید می کردند! این، تَجَدّد است؟! این، قهقرا رفتن و عقب گرد است؛ این که تَجَدّد نیست.

البته مخالفت هایی که با این تَجَدّد ها می شد، سطحی بود؛ این راهم به شما بگویم. نوع مخالفتی که تَجَدّد در ایران پیدا شد... بنده آن را نمی پسندم؛ چون سطحی بر خورد می کردند. زمان جوانی ما شعر های عوامانه ای معروف بود. می گفتند:

باکارد و چنگال می خوردند آب، مسخره کرده اند همه طلاب را چون معتقد بودند که آن وقت مثلاً روحانیون مخالف غذا خوردن باکارد چنگال هستند؛ این ها هم از لُج آن می خواهند آب را هم با کارد و چنگال بخورند! نه آن تَجَدّد، تَجَدّد بود؛ نه آن مواجهه و مقابله با تَجَدّد، صحیح و عمیق و منطقی بود.

تَجَدّد و نوگرایی حقیقتی و بازکردن میدان های تازه زندگی، مطلوب اسلام است؛ اصلاً اسلام این را خواسته؛ این به برکت تأمل، تعمق، کار درست فکری، تلاش عملی، مجاهدت، استقبال از کار و از خطر در همه میدان ها، و همت ها را بلند کردن به دست می آید.<sup>2</sup>

نکته بسیار جالب و قابل توجهی که رهبر معظم انقلاب در مورد تسری مدها و آرایش های عجیب، در کشورهای پذیرنده مد مطرح می کنند، حاکی از تسلط همه جانبه و نگاه تحلیلی ایشان در این مسئله است.<sup>1</sup>

بنابراین با توجه آیات و روایات، و بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله)، اهمیت پوشش را دانستیم. همچنین با توجه به بیانات معظم له، درباره طراحی لباس مخصوص کشور خودمان باشد، ما باید به دنبال خودکفایی و استقلال در این زمینه باشیم. از طراحان لباس دعوت شود و از آنها بخواهیم که لباس هایی طراحی کنند، در شأن یک بانو و آقای ایرانی باشد.

متأسفانه بازار لباس ما راندهای کشورهای غربی، پرکرده است؛ طراحان ما باید کار بکنند که مدل لباس متناسب به سلیقه افراد جامعه شود و این مدل مخصوص کشور خودمان باشد، زیرا این مدل هایی که در بازار می بینیم همه تقلید و کپی از ژورنالهای<sup>4</sup> غربی و شرقی هست. و این تقلید کور کورانه باعث می شود که جوانان ما به انحراف کشیده شوند، چون ایرانی اسلامی نیستند. طراحی لباس در کشور ما باید قوی گردد و طراحان باید تشویق و حمایت شوند تا استعداد های نهفته شکوفا و بالفعل در آید، و این محقق نمی شود مگر با حمایت مسئولان دلسوز کشور.

## نتیجه گیری

باتوجه به اهمیت پوشش و سفارشات فراوانی که در این زمینه آمده است به این نتیجه مهم می رسیم که لباس می تواند هویت ملی هر کشور باشد، و لباس در شأن مردمان آن جامعه باشد. ما باید تلاش کنیم که لباس در ذائقه و سلیقه مردم ایران اسلامی طراحی کنیم. و به امید روزی که لباس ایرانی وارد جامعه جهانی شود و در این راه از خدا استعانت می طلبیم، که دیگر شاهد لباس های باز و چسب و مد هایی که در شأن ما نیست نباشیم.

1. دیدار جمعی از فرهنگیان و دانشگاهیان آذربایجان شرقی

## منابع:

### قرآن مجید

1. عمید حسن-فرهنگ عمید-محل انتشار: تهران، انتشارات سپهر-سال 1393
2. غزالی محمد-مصباح المنیر-جلد 1، محل نشر: قم سال نشر 1414 هجری قمری، انتشارات: مؤسسه دارالهجره
3. لويس مألوف-مترجم: محمد بندر ریگی، انتشارات تهران اسلامی، سال 1395، چاپ 4
4. طبرسی حسن بن فضل- مکارم اخلاق-مترجم: سیدابراهیم میر باقری، محل نشر: تهران، انتشارات: فراهانی، چاپ 4- سال نشر 1370، ص 93
5. کلینی محمد بن یعقوب-الکافی-مترجم: سید جواد مصطفوی-محل نشر: قم، ناشر: مؤسسه علمی فرهنگ دار الحدیث، جلد 3، ص 396
6. حداد عادل غلامعلی-فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، محل نشر: تهران، سال نشر: 1396، انتشارات: سروش
7. مطهری مرتضی-مسئله حجاب-انتشارت: صدرا، سال نشر: 1399، چاپ: 118
8. ابراهیم زاده حسن-مسئله پوشش-انتشارات: کانون اندیشه جوان، محل نشر: تهران، سال نشر: 1390
9. موسوی سیدحسن-مد ومدگرایی و جایگاه آن در سبک زندگی اسلامی-محل نشر: قم، انتشارات: مؤسسه بوستان کتاب، سال نشر: 1394، ص 37، 42، 45
10. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان به مناسبت هفته جوان 1377/2/7
11. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار باوزیر ومسئولان «وزارت ارشاد» و اعضای شورای فرهنگ عمومی کشور 1374/4/19
12. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان و دانشجویان دانشگاه همدان 1383/4/17
13. بیایات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای «گروه اجتماعی» صدای جمهوری اسلامی ایران 1370/11/29

14. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان سیستان و بلوچستان 1381/12/6
15. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با زائران و مجاوران بارگاه ملکوتی علی بن موسی الرضا(علیه السلام) 1384/1/3
16. بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما 1385/2/28
17. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار باوزیر و معاونین و رؤسای آموزش و پرورش سراسر کشور 1371/5/21
18. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان بسیجی 1383/3/5
19. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرهنگیان و دانشگاهیان آذربایجان شرقی 1372/5/9
- <https://iparvaneh.ir/blog>.20
- <https://abadis.ir>.21